

14. oktober 2013

Statsbudsjettet for 2014

Litt fra sentrale budsjettområder:

1. Økonomiske hovedtall
2. Om bruken av oljepenger
3. Arbeid
4. Skatte- og avgiftsopplegget
5. Sosialpolitikk
6. Helse
7. Fortsatt vekst i kommuneøkonomien
8. Litt om verdiskaping, miljø og samferdsel
9. Litt om bolig
10. Likestilling

Vedlegg: Strakskommentarer fra LO-lederen

1. ØKONOMISKE HOVEDTALL

Forholdene i norsk økonomi skiller seg fra situasjonen hos mange av våre handelspartnere som fortsatt sliter med svak utvikling etter finanskrisen. Høy etterspørsel fra petroleumsvirksomheten og økt privat forbruk bidrar til fortsatt god vekst og lav arbeidsledighet her i landet.

Ifølge Regjeringens anslag i Nasjonalbudsjettet for 2014 vil **BNP for Fastlands-Norge** vokse med 2,2 pst. i år og 2,7 pst. neste år. **Sysselsettingen** vokser med om lag 1 pst. både i år og neste år. **Arbeidsledigheten** (AKU) anslås å holde seg rundt 3 ½ pst., ¾ prosentenheter lavere enn gjennomsnittet for de siste 25 årene.

Nøkkeltall for norsk økonomi i 2013 og 2014		
	<u>2013</u>	<u>2014</u>
<i>Økonomisk vekst:</i>		
- BNP Fastlands-Norge	2,2	2,7
<i>Konsum:</i>		
- Privat konsum	2,3	2,7
- Offentlig konsum	2,6	2,2
<i>Bruttoinvesteringer:</i>		
- Bedrifter i Fastlands-Norge	1,6	5,5
- Oljeinvesteringer	9,0	7,5
<i>Eksport: - tradisjonelle varer</i>	0,1	2,6
<i>Import: - tradisjonelle varer</i>	3,2	3,5
<i>Arbeidsmarkedet:</i>		
- Sysselsetting	1,1	1,0
- Arbeidsledighet (AKU) %	3,4	3,5
<i>Priser og lønninger:</i>		
- konsumpris	1,9	1,6
- lønnsvekst	3 ½	3 ½

Lave renter og vekst i husholdningenes inntekter tilsier fortsatt oppgang i privat forbruk. Avdempet vekst i sysselsettingen og husholdningenes høye gjeld kan likevel trekke forbruksveksten noe ned sammenliknet med 2012. Regjeringen antar at **privat forbruk** for inneværende og neste år øker med hhv. 2,3 og 2,7 pst. **Spareraten** anslås å holde seg på et høyt nivå (8,4 pst. i år og 8,6 pst. neste år). **Offentlig forbruk** ventes å øke med 2,6 pst. i år og 2,2 pst. i 2014.

Petroleumsinvesteringer ventes å vokse med 9 pst. i år og 7,5 pst. neste år, ifølge Nasjonalbudsjettet for 2014. Regjeringen legger til grunn en moderat vekst i **fastlandsbedriftenes investeringer** på 1,6 pst. i år og en sterkere vekst på 5,5 pst. neste år.

Regjeringen anslår i Nasjonalbudsjettet for 2014 en vekst i **BNP hos Norges handelspartnere** til 1,1 pst. i 2013 og 2,1 pst. i 2014. Etter hvert som veksten hos våre handelspartnere tar seg opp og kronekursen har svekket seg betydelig, ventes også veksten i **eksporten av tradisjonelle varer** å stige fra 0,1 pst. i år til 2,6 pst. neste år. **Overskuddet i utenriksøkonomien** vil reduseres fra 14,1 pst. av BNP i fjor til 11,1 pst. inneværende år og 10,5 pst. neste år, ifølge Nasjonalbudsjettet for 2014.

I Nasjonalbudsjettet for 2014 legges det beregningsteknisk følgende til grunn for anslagene:

- En gjennomsnittlig **råoljepris** på 623 kroner pr. fat i år og 600 kroner pr. fat i 2014.
- En gjennomsnittlig **pengemarkedsrente** på 1,8 pst. i år og 1,9 pst. i 2014.
- **Kronekursen** svekkes med 2,1 pst. på årsbasis i 2013 målt i konkurransekursindeksen og svekkes ytterligere med 3,1 pst. på årsbasis i 2014.
- En **lønnsvekst** på 3 ½ pst. både for i år og neste år.

2. OM BRUKEN AV OLJEPENGER

Oljeinntektene er usikre og langsiktig sett forbigående. Dette er bakgrunnen for handlingsregelen som Stoltenberg 1-regjeringen fremmet i 2001 og som et flertall av Stortinget sluttet seg til.

Statens netto inntekter fra oljevirkosomheten settes inn på Statens pensjonsfond utland (oljefondet). Dersom en bare bruker avkastningen av fondet over tid, vil fondet derfor øke, og avkastningen og bruken av penger vil også øke.

Handlingsregelen innebærer at petroleumsinntektene fases gradvis inn i økonomien om lag i takt med forventet realavkastning i fondet som en antar er 4 prosent, men at bruken av penger også brukes til å jevne ut svingninger i økonomien.

Fondet vokser nå raskt på grunn av høye oljepriser og -inntekter og fordi norske kroner svekker seg. Fordi fondet er investert i utlandet, øker fondets størrelse målt i norske kroner. Ved inngangen til 2010 var fondet på 2642 mrd. kroner. Ved inngangen til 2014 ventes det å nå 4729 mrd. kroner.

I 2013 er det anslått at en vil bruke 121 mrd. kroner over budsjettet. Regjeringen foreslår at en i 2014 bruker 135 mrd. kroner over budsjettet.

Bruk av oljepenger over budsjettet

	Oljepengebruk	Prosent av fondet	Prosent av BNP Fastlands-Norges
2011	89	2,9	4,2
2012	103	3,1	4,7
2013	121	3,2	5,2
2014	135	2,9	5,5

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2014, tabell 3.5

I årene 2002-2005 lå bruken av oljepenger på mellom 5 og 7 prosent av fondet, men siden da har fondet blitt mye større. Regjeringens forslag innebærer at bruken går ned fra 3,2 prosent av fondet i 2013 til 2,9 prosent i 2014. Sett i forhold til økonomiens størrelse (BNP i Fastlands-Norge) øker pengebruken likevel fra 5,2 prosent i 2013 til 5,5 prosent i 2014. Dette innebærer en liten stimulerende virkning på økonomien.

Forskjellen mellom forslag til pengebruk og 4 prosent av fondet utgjør 54 mrd. kroner i 2014. Regjeringen advarer sterkt mot å bruke mer penger. Den antar at BNP for Fastlands-Norge vil øke med 2 ¾ prosent i 2014, som er i tråd med langsiktig trend. Både lav rente og svak valutakurs stimulerer økonomien.

3. ARBEID

Arbeidsmarkedssituasjonen vurderes å være god, men noe svakere enn ved fremleggingen av Revidert nasjonalbudsjett. Det legges til grunn at sysselsettingen kan øke med 56 000 i år og neste år sett under ett. Ledigheten slik den måles i Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU), anslås til 3,4 pst. av arbeidsstyrken i 2013.

Hovedtall for utviklingen på arbeidsmarkedet

	Årlig gj.snitt 2003- 2008	2009	2010	2011	2012	2013	Anslag NB 2014 2014
<i>%-vis endring fra året før</i>							
Sysselsetting (NR)	1,9	-0,4	-0,5	1,3	2,2	1,1	1,0
Befolkning 15-74 år (AKU)	1,1	1,5	1,7	1,7	1,7		
<i>Nivå:</i>							
Helt ledige i pst. av arbeidsstyrken (NAV)	2,9	2,7	2,9	2,7	2,5	2,5	2,6
Tiltak ledige		15 900	16 100	15 600	16 800	16 000	14 000
Tiltak nedsatt arbeidsevne			59 200	58 100	56 100	54 700	56 700

Arbeidsmarkedstiltak

Det legges opp til et tiltaksnivå på om lag 70 700 plasser i gjennomsnitt for 2014. Dette er en videreføring av nivået fra 2013. Utsatte grupper, som ungdom, langtidsledige og innvandrere fra land utenfor EØS-området, prioriteres ved tildeling av tiltak.

Av det totale antall tiltaksplasser vil om lag 14 000 plasser være for ordinære ledige, og om lag 56 700 være for personer med nedsatt arbeidsevne. I tillegg kommer 400 plasser til forsøket med lønnstilskudd for arbeidsgivere som ansetter personer som har rett til arbeidsavklaringspenger.

Tiltakene for ordinære ledige foreslås redusert fra 16 000 i 2013 til 14 000 i 2014. Reduksjonen begrunnes med forventningen om en stabil arbeidsmarkeds-situasjon framover.

Innsatsen overfor personer med nedsatt arbeidsevne øker fra 54 700 tiltaksplasser i 2013 til 56 700 i 2014. Dette er en oppfølging fra signalene fra Meld. St. 46 (2012–2013) *Flere i arbeid* om å øke innsatsen for personer med nedsatt arbeidsevne.

Ved utgangen av august 2013 var det registrert 209 000 personer med nedsatt arbeidsevne. Det er om lag 1 000 færre enn på samme tid i fjor. Arbeids- og velferdsdirektoratet har anslått at rundt 80 pst. av personene med nedsatt

arbeidsevne mottar arbeidsavklaringspenger. Gruppen omfatter også personer som mottar andre ytelser.

Styrket innsats for utsatte unge

Regjeringen foreslår å utvide garantiordningen for ungdom med nedsatt arbeidsevne fra 20-24 år til 20-29 år. Samtidig videreføres garantiordningene for ungdom under 20 år og ungdom 20-24 år.

Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne

Regjeringen foreslår å gjøre funksjonsassistentordningen permanent fra 2014 og utvide den med ledsaging av blinde og svaksynte i arbeidssituasjonen. 900 tiltaksplasser som ble avsatt til jobbstrategiens målgruppe foreslås videreført i 2014. Også administrativ styrking av Arbeids- og velferdsetaten knyttet til strategien videreføres, det samme gjør informasjons- og kompetansetiltak rettet mot arbeidsgivere, brukere og NAV-ansatte og andre virkemidler som er knyttet til strategien.

IKT-moderniseringsprogrammet i Arbeids- og velferdsetaten

I budsjettet for 2013 ble oppfølgingen av brukere, ytelsesforvaltningen og IKT-modernisering satt som de tre viktigste innsatsområdene for Arbeids- og velferdsetaten. Disse videreføres i 2014. IKT-moderniseringsprogrammet er planlagt som tre prosjekter, hvert på ca to år med en separat beslutningsprosess. Prosjekt 1 startet høsten 2012, og har blant annet som mål en leveranse av systemstøtte for utførereformen med oppstart 1. januar 2015. Det vil i løpet av høsten 2013 bli utarbeidet detaljerte planer for den videre gjennomføringen av Prosjekt 1.

Økte bevilgninger til Arbeids- og velferdsetaten

Når nye systemer tas i bruk parallelt med at en må drifte eksisterende systemer, vil det i en overgangsperiode føre til økte årlige drifts- og forvaltningsutgifter. For 2014 foreslås det derfor å øke driftsbevilgningen til Arbeids- og velferdsetaten med 100 mill. kroner. Som følge av endringer i tiltakssammensettingen (se ovenfor) tilføres også etaten noe administrative ressurser.

Sikkerhet og HMS-kompetanse i arbeidslivet

Regjeringen mener det er behov for en særskilt innsats mot nye i arbeidslivet når det gjelder HMS. Dette omfatter både unge arbeidstakere, utenlandske arbeidstakere og nye virksomheter, herunder utenlandske virksomheter. Regjeringen foreslår at Arbeidstilsynet styrkes med 12 mill. kroner til mer oppfølging av sikkerhet og HMS-kompetansen blant nye i arbeidslivet. Dette innebærer en videreføring av styrkingen i RNB 2013 på 6 mill. kroner.

Styrket forebygging av helseskader som følge av kjemisk eksponering

Regjeringen ønsker å styrke Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) og Arbeidstilsynet med hhv. 3 mill. kroner og 1 mil. kroner for forbedret innsats rettet mot forebygging av helseskader som følge av kjemisk eksponering i arbeidslivet. Tiltaket skal gjennomføres i samarbeid med relevante bransjer og partene i arbeidslivet.

Treparts bransjeprogrammer

Departementet foreslår at det bevilges 10,9 mill. kroner i 2014 til lønn og drift for en prosjektkoordinatorstilling knyttet til utvikling og drift av treparts bransjeprogrammer i særlig utsatte bransjer. Regjeringen vil, i samarbeid med partene i arbeidslivet, videreutvikle bransjeprogrammer som virkemiddel, og herunder vurdere hvilke nye bransjer som er aktuelle for en slik satsing.

4. SKATTE- OG AVGIFTSOPPLEGGET

Regjeringen viderefører skattene på 2004-nivå i tråd med skatteløftet. I skatte- og avgiftsopplegget for 2014 fremmes forslag som vil bidra til å styrke arbeidslinja, tette skattehull, forenkle systemer og bedre miljøet. Regjeringen følger opp vekstpakken for næringslivet som ble varslet i Revidert nasjonalbudsjett 2013, ved å redusere skatten for selskap og personlig næringsdrivende. Tiltakene vil bedre konkurransekraften, fremme lønnsomheten og styrke investeringer i fastlandsbedriftene. For å gjøre det norske skattegrunnlaget mer robust innføres begrensninger i fradraget for gjeldsrenter mellom nærstående selskap.

Økning av bunnfradraget

Regjeringen foreslår å øke bunnfradraget i formueskatten fra 870 000 kroner til 1 mill. kroner, finansiert ved at ligningsverdien av sekundærbolig og næringseiendom i formueskatten økes fra 50 pst til 60 pst av anslått markedsverdi. Endringen gjør at færre betaler formueskatt og formueskatten blir ytterligere rettet mot dem som har høye faktiske formuer.

Arveavgift

Regjeringen foreslår å øke fribeløpet fra 470 000 kroner til 1 mill. kroner. Av overskytende beløp skal det betales 10 pst. av arv og gaver til barn og foreldre, og 15 pst. til andre.

Boligsalgsgevinst skattes etter egen botid

Regjeringen foreslår nye regler for skatt på boliger som selges med gevinst. Skattefriheten på gevinsten dimensjoneres etter botid målt mot eiertid. Har man bodd i boligen hele tiden, er hele gevinsten skattefri. Dersom eieren har bodd der sju av en eiertid på ti år, er 70 % av gevinsten skattefri.

Satsen i minstefradraget øker

Satsen i minstefradraget foreslås økt med to pst-poeng, fra 40 pst til 42 pst. Satsstrukturen i lønnsbeskatningen videreføres. Den reelle progresjonen i lønnsbeskatningen opprettholdes ved at innslagspunktene i toppskatten, personfradraget og øvre grense i minstefradraget i lønn og pensjon økes i takt med beregningsmessig lønnsvekst på 3,5%.

Fjerning av skatteklasser 2

For å styrke arbeidslinja og bidra til likestilling, foreslår regjeringen å fjerne skatteklasser 2 for ektepar fra 2014. Dette vil også skattemessig likebehandle ektepar og samboere på dette området.

Næringsbeskatning

I tråd med Revidert nasjonalbudsjett 2013, reduseres selskapsskatten fra 28 pst. til 27 pst. Særskatten for petroleumsselskap og grunnrenteskatten for vannkraftanlegg økes med en prosentenheter, slik at marginalskatten er uendret for slike selskap. Regjeringen foreslår å gi en tilsvarende skattelette for selvstendig næringsdrivende som for selskap ved å redusere trygdeavgiften for næringsinntekt med 0,72 prosentenheter.

Nyinvesteringer og FoU

Det foreslås å innføre 10 pst. startavskrivninger for maskiner og andre driftsmidler i saldogruppe d, dette vil stimulere til nyinvesteringer i fastlandsindustrien. For å stimulere til økt forskning og utvikling (FoU) i næringslivet foreslår regjeringen å styrke Skattefunn. Dette gjennomføres ved å heve den øvre beløpsgrensen for summen av egenutført og innkjøpt FoU fra 11 til 22 mill. kroner.

Begrensning i fradrag for gjeldsrenter mellom nærstående selskap

Muligheten for å føre fradrag for gjeldsrenter i interessefellesskap begrenses. Det foreslås at fradrag for overskytende rentekostnader til nærstående långivere avskjæres dersom de samlede rentekostnadene overstiger 30 pst. av resultat før skatt, renter og avskrivninger. Samtidig økes terskelen av rentebegrensningen fra 1 til 3 mill. kroner.

Fradraget for fagforeningskontingent

Det maksimale fradraget for fagforeningskontingent økes fra 3 850 kroner til 4 100 kroner.

Avgifter og gebyrer

Regjeringen styrker miljøprofilen i avgiftsopplegget ved å øke og utvide avgiftene på klimagasser til 330 kroner per tonn CO₂-ekvivalenter. Satsene i omregistreringsavgiften for biler blir redusert i gjennomsnitt med 12,5 pst. reelt. Avgift på elektrisk kraft foreslås økt med 1,12 øre per kWh utover prisjustering. Tinglysningsgebyrene reduseres.

Fordelingsprofil

Skatte- og avgiftsopplegget for 2014 omfatter flere forslag som kan ha gode fordelingsvirkninger. Det gjelder særlig forslaget om økt minstefradrag, forbedringer i formuesskatten og økt skattelegging av gevinster ved salg av sekundærbolig

De viktigste endringene

Provenyvirkninger i påløpte kostnader av skatte- og avgiftsopplegget for 2014 i mill. kroner

Skatteskjerpelser

Begrense fradrag for gjeldsrenter mellom nærstående selskap	2 550
Fjerning av skatteklasse 2 for ektepar	1 045
Øke el-avgiften med 1,12 øre per kWh	725
Øke avgiftene på klimagasser til 330 kroner per tonn CO2-ekvivalenter	700
Videreføring av andre satser og beløpsgrenser nominelt	185

Skatteletter

Redusering av selskapsskatten for fastlandsbedrifter	2 600
Innføre startavskrivninger for driftsmidler i saldogruppe d	960
Arveavgift	725
Redusere skatten for selvstendig næringsdrivende	660
Redusering av tinglysingsgebyrene	325
Øke satsen i minstefradraget i lønn og trygd til 42 pst.	254
Formueskatt	230

5. SOSIALPOLITIKK

Satsingen mot barnefattigdom og fortsatt satsing på barnevern står sentralt i Regjeringens budsjett på sosialpolitikens område. Regjeringen prioriterer også tiltak for et mer inkluderende arbeidsliv.

Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne

Regjeringen viderefører innsatsen for å øke yrkesdeltakelsen blant personer med nedsatt funksjonsevne i 2014. Regjeringen foreslår å gjøre funksjonsassistentordningen permanent fra 2014 og utvide den med ledsaging av blinde og svaksynte i arbeidssituasjonen. Antallet tiltaksplasser til personer med nedsatt arbeidsevne foreslås økt med 2000 plasser i 2014.

Endret skattelegging av overgangsstønad til enslig mor eller far

Overgangsstønadene skattelegges i dag etter skattebegrensingsregelen. Regjeringen forslår at overgangsstønadene skal skattelegges som lønnsinntekt for nye mottakere fra 1. april 2014. Dette er i tråd med hvordan en rekke andre stønader skattelegges. I sammenheng med dette økes den maksimale bruttostønadene fra 2 G til 2,36 G for nye mottakere.

Innsats mot fattigdom og barnefattigdom

Regjeringen la i 2007 fram en handlingsplan mot fattigdom, som er fulgt opp i de årlige statsbudsjettene. Dette videreføres i 2014, men også med forslag om en forsterket innsats.

En foreslår å øke bevilgningene til tiltak i NAV-regi som bidrar til aktivitet og deltakelse blant utsatte barn og unge, blant disse individuelle aktiviteter og etablering av utstyrsbanker. Bevilgningene økes med 20 millioner kr til 45 millioner kr.

Regjeringen vil også etablere en ny nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom. Den skal sikre barn og unge som er berørt av fattigdomsproblemer deltakelse i fritidsaktiviteter og familiene tilgang til ferieopplevelser. Det foreslås en samlet bevilgning på 96 millioner kr til den nye ordningen.

Over Kulturdepartementets budsjett foreslås det at 5 millioner kr settes av til å etablere en tilskuddsordning for å øke kultur- og organisasjonsdeltakelse blant barn og unge.

Regjeringen foreslår også å øke bidragsforskottet fra staten til enslige forsørgere når barnebidrag fra den bidragspliktige forelderen ikke betales. Forslaget er

innrettet for barn over 11 år med foreldre som har de laveste inntektene. I 2014 vil forslaget gi en netto utgift på 14 millioner kr ved innføring fra 1. juli.

Regjeringen foreslår også å heve boutgiftstakene i bostøtten for alle mottakere i 2014 og dermed plusse på 50 millioner kr.

I satsingen mot fattigdom vil Regjeringen også bevilge 25 millioner kr til en områdesatsing i indre Oslo øst.

Satsing på barnevern

Regjeringen foreslår å øke den øremerkede bevilgningen til det kommunale barnevernet med 85 mill. kroner i 2014. Økningen skal gi rom for 150 nye stillinger.

Regjeringen foreslår å øke budsjetttrammen til det statlige barnevernet med 275 mill. kroner i 2014 som følge av at flere barn får hjelp. Det vil i tillegg bli iverksatt ulike tiltak for å øke kompetansen i både det statlige og kommunale barnevernet. Det foreslås bevilget til sammen 28 mill. kroner til dette formålet. Videre foreslås økte bevilgninger på 25 mill. kroner til styrket tilsyn og veiledning i barnevernet.

Inntektssikringsordningene i Folketrygden

Utgiftene til foreldrepenge foreslås økt med 2,3 prosent eller 419 millioner kr, bl.a. grunnet utvidelser av foreldrepengeordningen de senere årene.

Det anslås en vekst i antallet mottakere på uføretrygd på drøye 7000 personer fra 2013 til 2014, hovedsakelig pga. økt tilgang fra arbeidsavklaringspenger.

Alderspensjonsutgiftene øker 8,5 prosent. Antallet alderspensjonister øker og de nye pensjonistene har høyere opptjent pensjon enn gjennomsnittet for de eksisterende alderspensjonistene.

6. HELSE

Styrking av sykehusenes økonomi

Styrking av sykehusenes økonomi er en av hovedsatsningene i budsjettforslaget. Det foreslås 2 mrd kroner til økt pasientbehandling og kvalitet, en vekst i pasientbehandlingen på 2,3 pst. Dette er i følge departementet den høyeste budsjetterte aktivitetsveksten noensinne for helseforetakene. Innenfor denne veksten settes det blant annet av midler til økt kjøp av tjenester fra ideelle virksomheter for pasienter med rus- og psykiske lidelser og syv nye nasjonale kompetansetjenester.

I tillegg til de økte midlene til drift og pasientbehandling, foreslås det 250 mill. mer til IKT og medisinskteknisk utstyr samt en ny satsning på 25 mill kroner til å utrede og kvalitetssikre løsningskonsepter for felles journal. Begge deler er oppfølging av Meld. St. 9 (2012-2013) En innbygger – en journal, Digitale tjenester i helse- og omsorgssektoren.

Også forskningen styrkes: Bevilgningen til forskning i de regionale helseforetakene økes med 100 mill. kroner. I tillegg foreslås 110 mill. kroner til en egen forskningsstudie av ipilimumab, et nytt legemiddel for behandling av føflekkreft med spredning og 15,5 mill. kroner til etablering av prostatasenter i de regionale helseforetakene.

Budsjettet følger opp løftene om å utvide rammene for nye investeringslån fra 50 til 70 pst. Av investeringskostnadene og økt avdragstid, fra 20 til 25 år. Det foreslås en særskilt satsning på nødnett til 110 mill. kroner og 30 mill. kroner til arbeidet med kvalitet- og pasientsikkerhet.

Omsorgsplan 2015 og 2020

Omsorgsplan 2015 (som er en opptrappingsplan for perioden 2008-2015) videreføres. Budsjettet foreslår å styrke bevilgningene (kap 586, post 64 i KRD sitt budsjett) med ca 130 mill, hvorav 101 mill. kroner settes av til tilsagn som gis i 2014.

Samtidig foreslås en budsjettøkning på til sammen 100 mill. kroner som følger opp omsorgsplan 2020. Denne planen ble lagt fram i Meld. St. 29 (2012-2013) Morgendagens omsorg, og skal bidra til nye løsninger i omsorgssektoren gjennom ulike programsatsninger. Blant annet skal det gjennomføres et program for velferdsteknologi, et pårørendeprogram og faglig omlegging og nye arbeidsformer.

Øvrige helsessatsninger:

Budsjettet styrker helsestasjonen og skolehelsetjenesten med 180 mill (over

kommunal- og regionaldepartementets budsjett). I tillegg styrkes kommunenes psykologtjeneste (40 mill) og kvaliteten og kompetansen i den kommunale legevaktstjenesten (50 mill). Budsjettet foreslår å styrke arbeidet mot vold og traumatisk stress, arbeid med kommunal rusbehandling og folkehelseiltak. Som en konsekvens av at særfradraget for store sykdomsutgifter fases ut, styrkes tannhelseområdet med 40 mill. til en folketrygdbasert ordning til særskilte tannlidelser.

Egenandeler og priser på legemidler

Det legges til grunn at egenandelene følger prisutviklingen og videreføres på samme reelle nivå. Egenandelstak 1 foreslås derfor økt fra 2040 kroner til 2105 kroner og tak 2 fra 2620 kroner til 2670 kroner.

Det foreslås en omlegging av apotekavansen der avansen blir mindre avhengig av pakningens pris og i større grad avspeiler apotekenes arbeid med salg av legemidler. Den foreslåtte endringen er anslått å gi en innsparing for folketrygden på 124 mill kroner. Fordi økning i kronetillegget i apotekavansen særlig slår ut for billige legemiddelpakninger, som ofte selges på hvit resept, anslås utgiftene å øke forbrukernes utgifter til legemidler med om lag 60 mill. kroner i 2014.

7. FORTSATT VEKST I KOMMUNEØKONOMIEN

Med 524 000 sysselsatte dvs en femtedel av alle yrkesaktive, og driftsinntekter tilsvarende nær en femtedel av Fastlands-BNP, er kommunesektoren viktig både som tjenesteyter og arbeidsgiver.

Budsjettframlegget for 2014 gir grunnlag for realvekst på 2 pst fra 2013¹ i samla inntekter. Dette etter en årlig gjennomsnittlig realvekst på 2,6 pst over de foregående åtte år med de rød-grønne.

Veksten for 2014 er mer enn tidligere anslått², og tilsier at de "automatiske" utgiftsøkningene ut fra demografi mm dekkes ved øking i de frie inntektene³. Utgangspunktet er også godt, da netto driftsresultat i 2012 var like i overkant av de 3 pst det Det tekniske beregningsutvalget for kommunenes og fylkeskommunenes økonomi anser for nødvendig for også å kunne avsette og investere.

Nye oppgaver som dekkes og ikke er medregna i vekst for frie inntekter er 655 millioner kr for reelt å redusere barnehagebetaling⁴, opptrapping mot to barnehageopptak i året og rett til påbygning til generell studiekompetanse for de med fagbrev.

Barnevern, legevakt og kollektivtransport i byene er tilgodesett i øremerka midler, og det legges til rette for i 2014 å kunne gi tilsagn om investerings-tilskott for inntil 2000 heldøgns omsorgsplasser.

¹ +7,7 mrd kr i forhold til anslag for 2013 i Revidert nasjonalbudsjett

² Kommuneøkonomiprp

³ 5,2 mrd reelt

⁴ Til kr 2360 mnd fra 1/1 2014

8. LITT OM VERDISKAPING, MILJØ OG SAMFERDSEL

Regjeringens viktigste bidrag til norsk næringsliv har vært en langsiktig ansvarlig økonomisk politikk som gir stabile og forutsigbare rammebetingelser.

Regjeringen følger opp vekstpakken for næringslivet som ble varslet i Revidert Nasjonalbudsjett 2013 ved å redusere skatten for selskap med 1 prosentenhed. Selvstendige næringsdrivende og personlige deltakere i deltakerliknende selskap gis tilsvarende lettelser.

Norge ligger helt i verdenstoppen når det gjelder bruk av offentlige midler til forskning og utvikling. Med Regjeringens budsjettforslag i 2014 anslås realveksten i forskningsbevilgningene til 34 prosent siden 2005.

I budsjettet for 2014 foreslår regjeringen å innføre en ordning for å stimulere til flere private gaver til forskning.

Regjeringen har tidligere lansert tiltakspakker for treforedlingsindustrien og skognæringen i reviderte budsjett for 2012 og 2013. Nå foreslår regjeringen 50 mill. kroner mer til infrastruktur og forsknings- og utviklingstiltak i skognæringen.

I 2011 lanserte regjeringen et mål om å redusere næringslivets kostnader knyttet til rapportering til myndighetene med 10 mrd. kroner innen 2015. 35 tiltak er iverksatt, 22 er vedtatt. Full effekt vil spare 5 mrd. kroner for næringslivet.

Det foreslås å utvide garantirammen til GIEK med 10 mrd. kroner. Dette vil hjelpe norske virksomheter til å få nye eksportkontrakter.

Det har skjedd en omfattende utbygging og åpning av olje- og gassfelt de siste årene, satsingen på økt utvinning forsterkes. Det anslås at netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten blir nærmere 344 mrd. kroner i 2013. Investeringene i petroleumsnæringen ventes å bli 197 mrd. kroner i 2014.

Norge har allerede Europas høyeste andel av fornybar energi. Siden 2005 er produksjonen av fornybar kraft økt med 6,6 TWh, hvorav 5,5 TWh vannkraft og 1,1 TWh vindkraft. 1. januar 2012 var oppstart av det felles norsk-svenske sertifikatmarkedet. Målet er å bygge ut 26,4 TWh fornybar kraft innen 2020. Regjeringen vil ikke ta utbytte i 2013 og overføre over 3 mrd. kroner for å styrke egenkapitalen i Statnett i 2014 som ledd i å møte behovet for nettutbygging.

Miljø og samferdsel

Regjeringen arbeider for å få på plass en ambisiøs internasjonal klimaavtale som

kan tre i kraft i 2020. Fram til 2020 vil Norges forpliktelse først og fremst følge av videreføring av Kyoto-avtalen.

Regjeringen peker på at norske utslipp av klimagasser er de laveste siden 1998, med unntak av kriseåret 2009. Utslippene fra nye biler er redusert med 30 prosent siden 2005.

Hovedvirkemidlene i Norges klimapolitikk er avgifter og omsettelige utslippskvoter. Regjeringen styrker klima- og miljøprofilen i avgiftsopplegget. CO₂-avgiften på mineralolje og gass foreslås økt til om lag 330 kroner per tonn. Satsen for innenriks luftfart foreslås økt med 50 kroner per tonn. Det foreslås å legge større vekt på CO₂ og NO_x i engangsavgiften for biler og legge mindre vekt på motoreffekt.

Blant andre miljøtiltak foreslås det å øke kapitalen i Fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging med 5 mrd. kroner, videreutvikle teknologisenteret på Mongstad, bedre kollektivtrafikken, øke Jernbaneutbyggingen, øke satsingen på jordvernet, styrke klima- og miljøforskningen, kjøpe klimakvoter og gjennomføre tiltak mot avskoging i utviklingsland.

Nasjonal transportplan 2014-2023 (NTP) har en samlet planramme for perioden på 508 mrd. 2013-kroner. For 2014 foreslås bevilgninger til NTP-formål på 41 mrd. kroner. Dette omfatter forslag om økte bevilgninger til riksvei og jernbane på henholdsvis 1,8 mrd. kroner og 4,2 mrd. kroner, samt økte bevilgninger til kollektivtransport, fylkesveier og kystformål.

Med regjeringens forslag for 2014 vil bevilgningene til jernbane og riksveier reelt øke med 20 mrd. 2014-kroner fra 2005. Dette er en vekst på nesten 90 prosent. Dette er en langt høyere vekstrate enn i det samlede budsjettet.

Siden 2005 er antall km firefelts motorvei nær doblet, antall km dobbeltsporet jernbane økt med 40 prosent og antall trafikkdrepte redusert med 35 prosent.

9. LITT OM BOLIG

Totalt setter Regjeringen nå av **27,2** mrd. kroner til ulike boligtiltak i 2014 under programkategori "Bolig, bomiljø og bygg", en økning på 2,7 pst. fra 2013.

- Regjeringen foreslår en låneramme i **Husbanken** på 20 mrd. kroner i 2014. Det vil legge til rette for en god bruk av låneordningene til Husbanken. Blant disse er startlån som hjelper personer med langvarige vanskeligheter på boligmarkedet til å skaffe seg eller holde på en egen bolig.
- Regjeringen foreslår å styrke **bostøtteordningen** med 50 mill. kroner i 2014 for å bidra til at ordningen blir bedre for barnefamilier med lave inntekter. Den totale bevilgningen til bostøtte i 2014 foreslås satt til 3 mrd. kroner. Det er da lagt til grunn at i gjennomsnitt 115 000 husstander vil motta 25 900 kroner i bostøtte i 2014.
- Regjeringen foreslår å styrke budsjettet til **Direktoratet for byggkvalitet** med 25 mill. kroner, for det videre arbeidet med Bygg21 og ByggNett om forskning, innovasjon og forenkling i byggsektoren.
- Regjeringen foreslår å bevilge 359 millioner kroner til tilskudd til bygging av om lag 1 300 **studentboliger** i 2014. I tillegg vil Regjeringen øke kostnadsrammen med 100 000 kroner og tilskuddssatsen med 20 prosent per hybelenhet i forhold til dagens nivå.
- **Gebyrene for tinglysing** av fast eiendom settes ytterligere ned. Det innebærer en ytterligere reduksjon på om lag 325 millioner kroner utover om lag 400 millioner kroner som ble fjernet i 2013-budsjettet. Vanlig tinglysningsgebyr, som nå er 1 060 kroner, settes ned til 525 kroner fra 1. januar 2014.
- Regjeringen foreslår å innføre en botidsmodell i gevinstbeskatningen av bolig, jfr avsnittet om skatt. Hensikten med forslaget er å gjøre det vanskeligere å tilpasse seg slik at en unngår skatt på gevinst ved salg av utleieboliger. Eiere av utleieboliger kan i dag slippe gevinstskatt ved å bo i utleieboligen det siste året før salget. Forslaget sikrer fortsatt fritak for gevinstskatt på bolig som eier selv har bodd i hele sin eiertid.

10. LIKESTILLING

Økt barnehagesatsning

Regjeringen fortsetter i dette budsjettet å prioritere barnehager, med en samlet styrking på 695,5 mill i 2014. Med dette budsjettet innføres to barnehageopptak i året gjennom gradvis opptrapping, samtidig som den fortsetter å senke foreldrebetalingen.

I perioden fra utgangen av 2005 fram til utgangen av 2012 har det blitt om lag 63 000 flere barn med plass i barnehage. I samme periode er det etablert om lag 79 000 nye heltidsplasser. En betydelig del av den totale kapasitetsøkningen i barnehager har gått til å øke oppholdstida til barn som allerede hadde en deltidsplass.

I dette budsjettet tas dette arbeidet videre, gjennom innfasing av to årlige barnehageopptak. Total anslås to årlige opptak å kreve om lag 9800 nye plasser. Budsjettet foreslår å øke bevilgningene slik at det gir rom til å etablere om lag en tredjedel av dette, eller 2900 plasser. Det settes av 341 mill. kroner til dette. Samtidig vil kunnskapsdepartementet sende ut på høring et forslag om å endre barnehageloven slik at den lovfestede retten til barnehageplass blir utvidet til å gjelde barn som fyller ett år før 1. november 2014.

I tillegg foreslås det å styrke bevilgningen til redusert foreldrebetaling med om lag 245 mill. kroner. Regjeringen foreslår en maksimalpris på 2360 kr pr måned i 2015. Dette er en reell redusjon på 45 kr pr måned, og betyr at målet i Soria-Moriaerklæringen om en maksimalpris på 1750 2005-kroner er oppnådd.

Oppfølging av stortingsmeldingen "Likestilling kommer ikke av seg selv"

Stortingsmeldingen "Likestilling kommer ikke av seg selv" ble lagt fram i juni, og bygger blant annet for forslagene til Skjeie-utvalget. I meldingen presenteres regjeringens enighet med arbeidslivets parter om et styrket trepartssamarbeid for likestilling i arbeidslivet. Arbeidet skal støttes opp av en landsomfattende statlig struktur med fire regionale kompetansemiljø for likestilling. Det er avsatt 11,9 mill kroner til dette i budsjettet for 2014.

De nye kompetansesentrene vil inngå som en del av Bufdir. En hovedoppgave for kompetansemiljøene vil være å gi veiledning og opplæring om de lovmessige pliktene til aktivt likestillingsarbeid. Kompetansemiljøene skal annet støtte kommunene i deres arbeidet med å integrere et likestillingsperspektiv i tjenesteyting, fremme kjønnsbalanse i folkevalgte organ, fremme utradisjonelle utdanningsvalg og forebygge seksuell trakassering blant ungdom. Tilskudd til de nåværende regionale sentrene vil falle bort i takt med oppbyggingen av de nye statlige kompetansemiljøene.

VEDLEGG

Kommentar til statsbudsjettet 2014 fra LO

Stoltenberg IIs siste statsbudsjett viderefører en politikk som har bidratt til å gi Norge en enestående økonomisk utvikling i åtte år på tross av stor finanskriser

- Antall arbeidsplasser har økt med 47 000 per år; ti ganger det en fikk i perioden 2001- 2005*
- Reallønnsøkningen har vært ca 3 pst årlig; langt over det historisk vanlige
- Full barnehagedekning med over 60 000 flere barn i barnehage og størst økning av plasser til de minste barna.
- Utvidet foreldrepermisjon fra 43 til 49 uker og innføring av tredelt permisjonsordning.
- Kraftfull satsning mot ufrivillig deltid og en lovfestet rett til ansettelse i reell stillingsprosent

Samfunnsutviklingen er også snudd i en mer solidarisk retning sammenliknet med Bondevik-II perioden, men også de hovedtendenser vi ser internasjonalt. I de fleste land er det etter våre standarder massearbeidsløshet, stadig skeivere fordeling av inntekt og makt. De rød-grønne klarte på tross av økt innslag av lavinntektsgrupper gjennom innvandring å stoppe utviklingen fra tidligere med stadig skeivere inntektsfordeling. Norge har opprettholdt et nivå på levekår og en likhet på tvers av spredt bosetting som er enestående i verden. Dette har skjedd gjennom aktiv styringsvillig politikk i klar kontrast til den markedsstyrte og privatiserende tendens vi ser rundt oss.

Forslaget for 2014 viderefører denne politikken. Dette er igjen et budsjett for arbeid og velferd samtidig som arbeidet med å minke forskjellene i Norge fortsetter. De med lavest inntekter får redusert skatt, men det tettes skattehull i den andre enden av inntektsskalaen.

Helse og kommuneøkonomi er prioritert; det samme gjelder en ambisiøs Norsk Transportplan som følges opp med bevilgninger. Stoltenberg-regjeringens sterke vekt på institusjoner og samarbeid i arbeidslivet markeres ved en utvidelse av fradraget for fagforeningskontingent. LO er også glad for at regjeringen innfører 11 måneders studiestøtte.

Regjeringen følger opp sin langsiktige ansvarlighet ved å følge handlingsregelen. Opplegget gir en øking i oljepengetilpasset den økonomiske situasjon. Det vil være helt galt å mekanisk følge 4 pst-banen på bakgrunn av den konkurransevneforbedring og øking oljefondet har fått gjennom lavere kronekurs.

Den voksende inkluderingsutfordringen reflekteres i at sysselsettingsraten fortsatt ligger ca 3 prosentenheter lavere enn før finanskrisen. Denne utfordringen må løses gjennom aktiv arbeidsmarkedspolitikk og fortsatt opptrapping av en allerede sterk innsats mot useriøsitet og sosial dumping. Det er i tiltaksomfang og virkemiddelapparatets virkemåte og tilgang på langsiktige og virksomme verktøy LO ser det mest aktuelle styrkningsområdet for det videre budsjettarbeidet.

LO vil motarbeide ny regjerings eventuelle forslag om svekkelser for arbeid og trygghet og andre forslag som vil skjerpe sosiale ulikheter.

*Nasjonalregnskapets tall